

Megmaradni az élet színpadán*

30 éves a Tanyaszínház

Akkor jött létre, amikor idehaza még javában orosz csapatok állomásoztak, s a békebeli Jugoszlávia még Nyugatnak számított. Amikor az anyagi jólét ellenére (vagy éppen azért) a délvidéki magyarok létszámapadása minden más magyar nemzetrészt fogatkozásán túltett. Amikor Titóék bőkezű és ravasz kultúrpolitikája a tartományi székvárosba, délre szippantotta a kisebbségi magyar értelmiséget, amely az anyaországtól alig kapott éltető-építő impulzusokat, sőt „internacionalista” elferdülésünk miatt rendre lejugoszlávoztuk őket. Nem csoda hát, ha ők meg oltárt emeltek az avantgárdnak Újvidéken a csalfa „testvériség-egység” jegyében – a határ menti magyar róna földművesnépét pedig jó szó, útmutatás és katarzis nélkül hagyták. Nos, értük, nekik találták ki a csacsifogatos vándorszínház intézményét, mert a tömbmagyarság északi peremén lévő Szabadka sem tudta a kultúra éltető sugaraival beragyogni a tanyák és szórványvidékek világát. Ezt az űrt betölteni igyekvő pár elszánt fiatal (Hernyák György, Soltis Lajos, Kovács Frigyes stb.) ebben az értelemben nemcsak társulatot, de közönséget is teremtett. Évről évre újat kezdett, és lassan elnyerte a tartózkodó kétkezi emberek bizalmát. Így együtt a könnyű boldozástól a fajsúlyos klasszikusokig jutottak. Nemcsak a Bácska/Bánság, de (Dél-)Baranya, Szlovénia és az anyaország közönsége is tapasztalhatott nekik a *Forum Lapkiadó Vállalat*, a *Magyar Szó*, a *Képes Ifjúság* és a *7 Nap* támogatásának köszönhetően. (Ugyanakkor vállalkozásuk nagymértékben önerősnek mondható, hiszen a díszletek és jelmezek java részét mindmáig maguk készítik.)

A Tanyaszínház a formabontó kezdetek s a zaklatott polgárháborús évek után intézményszerű formában lépett be hanyatott fennállásának negyedik évtizedébe. Ma már a hatóságok sem

nagyon tisztelik meg az Újvidéki Művészeti Akadémia hallgatóinak nyári gyakorlataként megvalósuló bemutatókat. Amint Kovács Frigyes (a Népszínház társulatával az idei kisvárdai színházi találkozó győztese) mondta megnyitóbeszédében: azért, mert gyorsan kiderült, hogy nem akarnak határokat átrajzolni, csak ápolni a magyar kultúrát. És ezt az aktuális célt a legnagyobb létjogosultságú magyar színtársulatnak a bánsági szórványban is szolgálnia kellene – szögezte le az „alapító atyák” nevében. Dudás Károly író, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség elnöke azzal fűzte tovább a gondolatot, hogy megtöbbszöröződése már csak azért is kívánatos volna, mert a színtársulat bármely politikai erőnél többet tett a délvidéki magyar töredék megmaradásáért.

Míg a közönség szavaikat emésztgette, lezárt az est, és kezdődhetett az idény hivatalos nyitó előadása a közép-bácskai Kavillón.

Az idén a *Hegedűs a háztetőn* került bemutatásra Puskás Zoltán rendezésében, Lavró-Gyenes Ildikó koreográfiájával. Ahogy a tavalyi *Pál utcai fiúk* üzenete az volt: megvédjük a grundot, most az orosz kényszerletelepedési övezet zsidó népének a közösen megélt múltba, hagyományokba kapaszkodását, összetartását állították példának.

Mégsem a komoly politikai áthallások jellemezték ezt az igen szórakoztató, kiváló ének-és táncjeljesítményekkel fűszerezett előadást. Talán egyedüli kivétel, amikor a tejesember (Vukoszavljev Iván) eladósorban lévő középső lánya, Chava a pravoszláv Fegykvát nevezi meg jövőbelijének, s ezzel automatikusan száműzi magát a steti zárt közösségből. Tevje, az apa kompromisszumokban bővelkedő életében tán először kiált fel megalkuvást nem tűrő háttározottsággal: „Nem, nem, soha!” – és a közönség sorain nem hullámszórt végig a sejtelmes morajlás...

Viszont érezhetően felforrósodott a levegő a zárójelenet alatt, amikor a pogromokkal és hatósági zaklatással kivándorlásra bírt óhitű közönség elhagyja keserves-boldog élete színterét, Anatevkát, s a főhős üszköt dob háza szalmatejére. Tán a felgomolygó füst miatt, de sokak szemét csillogó pára futotta be... Érthető, hiszen alig van család odaát, akinek rokonságában ne lenne vegyes házasságban élő vendégmunkás vagy az ismeretlenbe kényszerült friss kivándorló. Az aggodalom kölcsönös: a maradók az elmenőkért, a kiszakadtak az otthon maradtokért fohászkodnak. S okkal tartanak attól, hogy soraik drámai megritkulását betetőzheti a Koszovóról menekülő szerbek tömeges betelepítése.

A szorongató jövőfürkészést odahagyva ezért sokan a 30 éves belátható múltba merülve meg-

tekintették a társulat történetének legemelkedettebb pillanatait megörökítő fényképkiállítást és Siflis Zoltán filmnaplóját.

Az intenzív együttlétben igazodást kereső közönség még órákig hömpölygött a könyvsátrak, kürtőskalács- és pljeskavicaárusok, italmérések standjai között. Szívta magába a bácskai tarló illatát, a folk-rock háttérzenét, a tücskök muzsikáját, s próbálta raktározni az élményt a fellépő mesefenoménné, Berecz András ízes hangsúlyai-val együtt, hogy kitartson a következő évig.

És még nagyon soká!...

* A 2008 augusztusában készült írás most jelenik meg először.

Id. Konok Tamás: Panye-fogat